

TEN MANDERE

heemkundige periodiek voor Izegem en omgeving

BESTUUR:

Voorzitter en redacteur:
Dr. JEAN-MARIE LERMYTE
Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem
tel. 051/30 39 99
jean-marie.lermyte@tenmandere.be

Ondervoorzitter
hoofdredacteur en webmaster:
BART BLOMME
Europastraat 13, 8770 Ingelmunster
tel. 051/30 03 67
bart.blomme@tenmandere.be

Secretaris:
FREDDY SEYNAEVE
Elegastlaan 14, 8870 Izegem
tel. 051/30 58 31
freddy.seynaeve@tenmandere.be

Penningmeester:
ROBRECHT VANHAEZEBROUCK
Emiel Neiryckstraat 10
8870 Izegem
051/30 80 68
robrecht.vanhaezebrouck@tenmandere.be

Archivaris:
BERTRAND NOLF
Zevokotestraat 27, 8770 Izegem
tel. 051/30 74 30
bertrand.nolf@tenmandere.be

Bibliothecaris en redacteur:
JACQUES VIAENE
Bremstraat 7, 8870 Izegem
tel. 051/30 20 56
jacques.viaene@tenmandere.be

Redacteur:
Raf VANDENBERGHE
Meensesteenweg 77, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 23
raf.vandenbergh@tenmandere.be

Bestuursleden:
ANDRE BOURGEOIS
Sint-Tillostraat 9, 8870 Izegem
tel. 051/30 19 06
andre.bourgeois@tenmandere.be

CHRISTIAAN DE FORCHE
Nieuwstraat 27/7, 8870 Izegem
tel. 0475/30 56 89
christiaan.de.forche@tenmandere.be

KURT HIMPE
Baronstraat 4, 8870 Izegem
tel. 0486/63 46 13
kurt.himpe@tenmandere.be

BRECHT DUTILLIEUX
Abelestraat 7
8870 Izegem
tel. 0474 / 78 22 26
brecht.dutillieux@tenmandere.be

DRIES DEZAEYTIJ
Kortrijksestraat 71
8860 Lendeledede
tel. 051/69 43 26
dries.dezaeytijd@tenmandere.be

e-mail: info@tenmandere.be
URL: www.tenmandere.be

Koenraad VANDOMMELE, Eperon d'Or	3
Antoon VANDROMME, Kotjesschool	28
Jacques VIAENE, Het Vandrommefonds	54
Jacques VIAENE, Openbare werken in Kachtem: Herstelling van de Slagbaenbrugge in 1816	45
Jean-Marie LERMYTE, Aflossing van de wacht	50
Jean-Marie LERMYTE, De federale verkiezingen van 13 juni 2010	53
Bart BLOMME, De Kroonwacht	54

Verantwoordelijke uitgever: Jean-Marie Lermyte, Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem.
Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage en ontvangt 15 overdrukken.

Voor gehele en gedeeltelijke overname is de voorafgaandelijke toestemming van de heemkundige kring en de auteur vereist.

Bankrekeningnummer : BE44 4724 3538 1145.

Wie het lidmaatschap betaalt (leden 15 €, ereleden 20 €) ontvangt de drie nummers van de jaargang.

ALGEMEEN NUMMER 150, 51ste JAARGANG NR. 2 (september 2011)

Ereleden

(afgesloten op 1 augustus 2011)

in Izegem:

Acx-Delforce, Elf-Julistraat 18
Allewaert, Luc & Ingrid, Nieuwstraat 27 bus 2
Basisschool Sint-Pieter, Prinsessestraat 15
Berlamoit, Paul, Kasteelstraat 38
Bogaert, Jan, O.-L.-Vrouwestraat 20
Boucherie, Christiane, Abelestraat 61
Boucherie, N.V., Bart, p.a. Stuivenbergstraat 106
Bourgeois, André, Sint-Tillostraat 9
Bourgeois-Hoste, Geert, Baronielaan 12
Bral-Dejonghe, Rudi, Ardooisestraat 62
Bruyneel, Roger, Ingelmunstersestraat 57
Cappelle, Nicolas, Vuurkruiserslaan 7
Carette, William, Roeselaarsestraat 166
Christiaens, Roselin, Grote Markt 17
Claeys, Jozef, Manegemstraat 39
Compernelle-Devlieghere, Etienne, Heibrugstraat 17
Cornillie, Ann, Kruisstraat 4
De Backer, Herman, Henri Dunantstraat 52
Deblauwe, Guido, Kardinaal Cardijnlaan 30
Debosschere, Jean-Pierre, Reperstraat 65
Declercq, Hendrik, Hondstraat 33
Decoene, Pierre, Kortrijksestraat 319
Decoopman, Dirk, Populierenstraat 8
Deforce, Marie-Claire, Nederweg 55
De Forche, Christiaan, Nieuwstraat 27 bus 6
Derolez, Jacques, Bellevuestraat 45
Descheemaeker, Nele, p.a. Korenmarkt 9
Desimpel-Kerkhofs, Bart, Hazelaarstraat 20
Desmet, Georges, Visschersdreef 3
De Vlieghe, Luc, Melkmarktstraat 1-3
Dewitte, Erik, Katteboomstraat 21
D'Hulster Kurt, Anne Frankstraat 16
Dubaere, Ludwig, E.H., Ter Beursplein 1
Duhamel, Frank, Merelstraat 4
Dumoulin, Christiaan, Kerelsstraat 4
Dupont, Jim, Baron de Pélichystraat 34
Duyck, André, Sint-Jorisstraat 55
Duyck, Jean-Pierre, Bellevuestraat 2
Eeckhout, Gabriël, Heilig Hartstraat 7 bus 5
Eeckhout, Geert, Baronielaan 2
Gevaert-Tant, Filip, Rode Poortstraat 19
Gezinsbond Izegem, Emiel Neiryckstraat 33
Guillemin, Antoon, Meensesteenweg 90
Gyselincx, Wouter, Baronielaan 56
Handsaeme, Roland, Gentseheerweg 82
Herremans, Danny, Sint-Jansstraat 35
Himpe, Kurt, Baronstraat 4
Huysentruyt-Vandenberghe, Romain, Hogestraat 91
KBC-Bank, Gentsestraat 46
Kemp, Marc, Gentseheerweg 45
Kints-Verhaeghe, Jean-Pierre, Sint-Crispijnstraat 50
Lambert, Robert, Burgemeester Vanden Bogaerdelaan 66
Lannoo, Luc, Vlietmanstraat 2
Leroy, Jo, Mentenhoekstraat 131
Madou, Chris, Kokelarestraat 89
Maes, Bernard, Gentseheerweg 102
Maesele, Jef, Rumbeksestraat 25/1
Malfait, Luc, Schoolstraat 32
Mattan, Erik, Henri Dunantstraat 45
Meirhaeghe, Jan, Steenovenstraat 6
Missiaen-Debruyne, Hugo, Hondekensmolenstraat 57
Mylle, Gerda, Hondekensmolenstraat 12
Nollet-Vanneste, Tony, Kardinaal Cardijnlaan 1
Notariaat Loontjes, A. & L., Nieuwstraat 22
Notariaat Sagon, Luc, Gentsestraat 36
Notariskantoor Laga, Stefaan, Gentseheerweg 44
Nuijttens, Marcel, Boomforeeststraat 39
Opsomer-Raedt, Maureen, Hogestaat 98
Orgaer, Geert, Krommestraat 12
Pareit, Hans, Nieuwstraat 19
Parochiaal archief Sint-Tillo, Kerkstraat 13
Parochie Sint-Jan de Doper, Hogestraat 12
Pattyn, Hélène, Boomforeeststraat 38
Pattyn, Theo, Lindestraat 11
Priem, Hendrik, Henri Dunantstraat 33
Priem-Devos, Willy, Zwingelaarstraat 22
Reynders-Frederix, Victor, Wallemotestraat 84
Rommel-Mistiaen, Thierry, Wilgenstraat 15
Ronse, Chris, Vlietmanstraat 6
Rosseel-Pottie, Luc, Molstraat 73
Sagon-Vanden Avenne, Fernand, Gentsestraat 17
Seynaeve, Jozef, Burgemeester Vanden Bogaerdelaan 93
Seynaeve, Paul, Meensesteenweg 191
Sint-Jozefscollège (sec.), Burg. Vanden Bogaerdelaan 53
Sintobin, Philippe, Gentsestraat 34/8
Sintobin, Pol, Meensesteenweg 89
Sintobin, Stefaan, Emiel Neiryckstraat 20
Snoeck, Marc, PVBA, Stationsstraat 38
Spriet, Aurel, Baronstraat 110
Spriet, Christophe, Rumbeksestraat 47
Spriet, Lieven, Rumbeksestraat 43
Spriet, Noël, Sint-Antoniussstraat 17
Strobbe, Michaël, Groenstraat 5
Strobbe, Firma, Kasteelstraat 1
Strobbe-Cardoen, Dirk, Gentseheerweg 98
Strobbe-Hochepped, Marc, Wallemotestraat 77
Strobbe-Staessens, Luc, Vredestraat 1
Terry-Declercq, Rik, Melkmarkt 2 bus 3
Thibau, Eric, Rozenlaan 75
Vanacker, Robert, Steenovenstraat 10
Vanackere-Demierbe, Kerkplein 9

EPERON D'OR

Koenraad Vandommele

Schoenfabriek Eperon d'Or. Foto uit de beginjaren '50. (foto in privébezit)

Op het einde van de 18de eeuw was Izegem al een klein schoenencentrum. De verdiensten van pionier Eduard Dierick en de crisis in de linnennijverheid in onze streken, maakten van Izegem een belangrijk centrum voor de schoennijverheid.

Schoenfabriek Vandommele was een tak van het gerenommeerde werkhuis Dierick en zou meer dan een eeuw kwalitatief hoogstaande schoenen produceren. Het Izegemse werkgenoot wereldfaam en "Eperon d'Or" was één van de toonaangevende merken.

Eind jaren 1960 was de concurrentie ongemeen hard, zowel in binnen- als buitenland. De overheid keek passief toe en vele bedrijven gingen failliet. Ook de firma "Eperon d'Or" van de familie Vandommele ontsnapte niet

aan de algemene teloorgang van de Izegemse schoennijverheid. In 1967 werden de deuren definitief gesloten.

Van Izegems roem blijft niet veel meer over: schoenfabriek Mareno en de firma Rosseel (orthopedische schoenen). Uiteraard is er ook het Nationaal Schoeiselmuseum dat een stuk Izegems erfgoed op deskundige manier bewaart voor het nageslacht: het ambacht, de machines en de vermaarde *Chaussures d'Iseghem*.

Toch zal de naam Eperon d'Or bij de volgende generaties ongetwijfeld gekoppeld worden aan de schoennijverheid. Het gebouw werd in 1999 geklasseerd als monument en wordt het nieuwe onderkomen van beide Izegemse musea.

**GESCHIEDENIS
VAN EEN GERENOMMEERD BEDRIJF**

Antoine Vandommele, schoenmaker

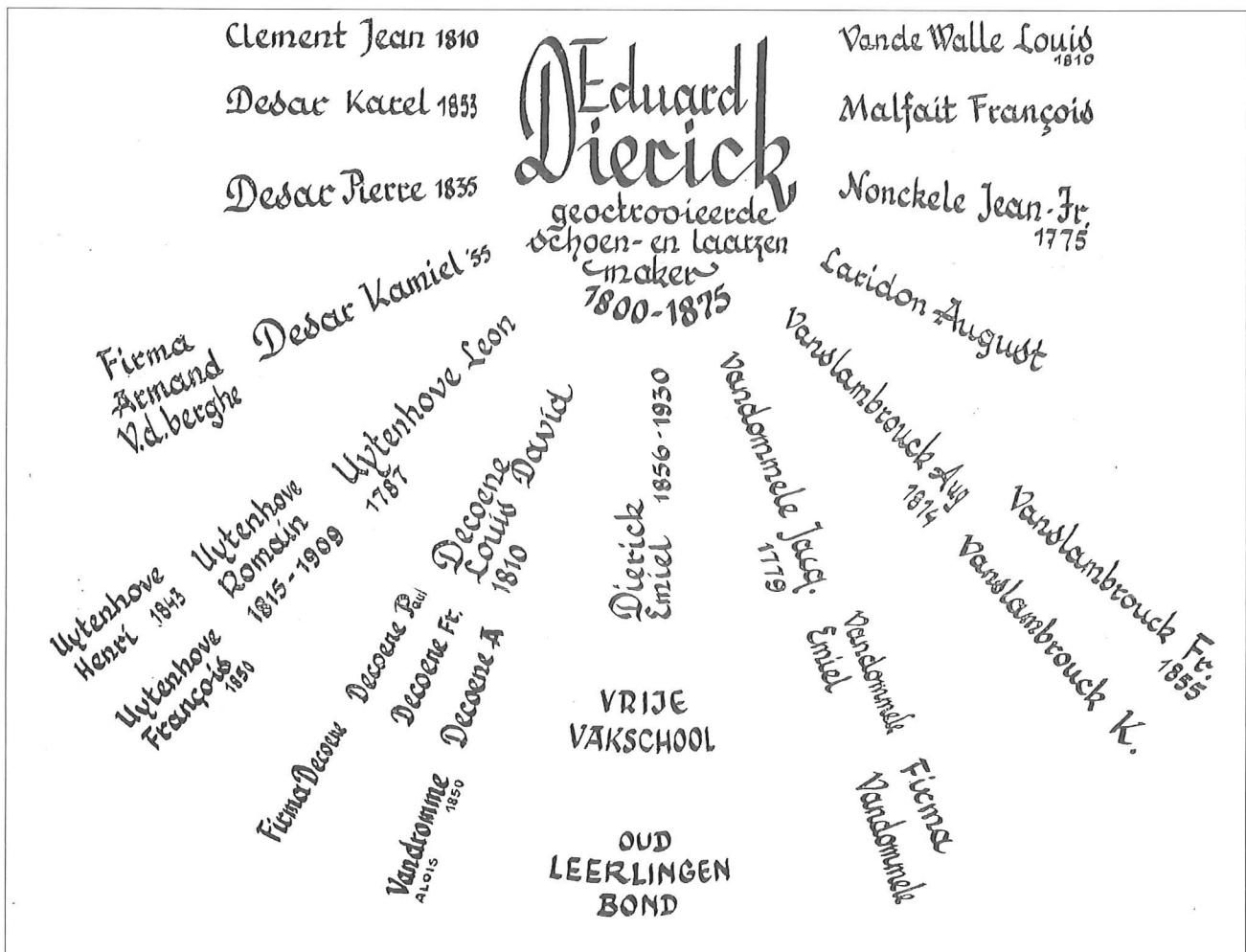
Op 5 januari 1830 ontving Eduard Dierick, grondlegger van de Izegemse schoeiselnijverheid, een octrooi voor de Nederlanden van koning Willem I. Aanleiding hiertoe was de uitvinding van de met koper genagelde¹ schoenen. In die tijd had Dierick al enkele werkers tewerkgesteld in zijn atelier. Op die manier verzekerde hij zich van een goede opleiding voor zijn personeel. Een schema, waarop zijn belangrijkste leerlingen voorgesteld worden, vertoont echter een fout bij de tak 'firma Vandommele'. Als leerling wordt vermeld 'Vandommele Jacq. 1779'. Deze persoon had geen directe verwantschap met Emiel Vandommele (wel verwant in de 10de graad).

Vermoedelijk moest hier Antoine Vandommele worden vermeld, die zijn zoon Emiel in de leer liet gaan bij Eduard Dierick.

Antoine Vandommele werd geboren in Izegem op 23 mei 1812 als zoon van Franciscus Raimundus Vandommele² en Barbara Vereecke. Op 2 mei 1840 huwde hij in Izegem met Ferdinanda Felicitas Verfaillie.

Kleine zelfstandige schoenmakers, zoals Antoine Vandommele³, werkten thuis in een eenvoudig huisje met meestal twee kamers en een 'voute'. De ene kamer deed dienst als woonkamer en de andere kamer werd ingericht als werkwinkel. De schoennijverheid was toen nog een plaatselijke nijverheid. Men werkte voor het schoenmakersgild en soms bezocht men enkele weekmarkten zoals Avelgem en Doornik om werk bij te halen.

Antoine was geen fijne werkmans. Hij herstelde

Eduard Dierick en zijn leerlingen

voornamelijk schoenen. Op vraag maakte hij ook eenvoudige schoenen, in de volksmond ook wel 'kazakkenschoenen' genoemd.

Als markt koos hij die van Doornik. Op zaterdag trok hij met schoenen in een zwarte doek schrijlings over de schouder naar Doornik, eerst te voet, later per trein.

In Doornik had hij een kraampje, waar hij nieuwe schoenen verkocht en verstellingen voor de volgende week aannam. De reeks nieuwe schoenen bleef altijd in Doornik. Werden er dan verkocht, dan vulde hij tegen de volgende week de reeks opnieuw aan.

Zijn zoon Emiel⁴ kreeg de kans om het vak van schoenmaker aan te leren bij Eduard Dierick. Hij besepte toen al dat zijn vader een gewone werkmans was, die zijn werk enkel op de plaatselijke markt kon verkopen. Zijn geest reikte echter al veel verder over de Izegemse grenzen heen en om dit te realiseren, moest hij luxewerk afleveren. Waar kon hij dit beter aanleren dan bij 'meester' Dierick zelf!

In die tijd vormde Dierick een groepje uitgelezen ambachtsslui. Emiel Dierick, zoon van Eduard, getuigde dat Emiel Vandommele de beste van al zijn vaders gasten was.

Vader Antoine werkte intussen op zijn eigen manier verder. In het dagboek van Jules Lafaut wordt melding gemaakt van een bankbreuk: *'Den zaterdagavond, 23 september 1882, worden de jantjes geleid bij Toontje Vandommele-Verfaillie, schoenmakersbaas, in de Gouden Leers, Brugstraat. De venditie heeft plaats den 3° oktober 1882. Men ontvangt 650 frs. om 21000 frs. schulden te betalen.'*

Op 12 januari 1883 verhuisde Antoine met zijn echtgenote van de Izegemse Brugstraat naar Ronse. Hij keerde later terug naar Izegem en nam zijn intrek in het rusthuis in de Gentstraat, waar hij op 17 november 1900 overleed. Intussen waren enkele van zijn kleinkinderen al actief in het bedrijf van zijn zoon Emiel.

Emiel Vandommele, stichter schoenfabriek Vandommele

Antoinens zoon Emiel Vandommele werd geboren op 22 februari 1841. Als zoon van

Emiel Vandommele (°22/02/1841-† 07/07/1917)
(foto in privébezit)

een schoenmaker mocht hij de ambachtelijke nijverheid aanleren en uitoefenen. Kinderen uit andere ambachten kenden dit geluk niet. Ook de zonen van de burgerij mochten het ambacht niet aanleren, want met hun kapitaal zouden zij zich wellicht als baas kunnen vestigen. Met deze gildenregel probeerde men werkloosheid te voorkomen.

Dit ondervond ook Eduard Vandenberghe, die niets voor de zuivelhandel van zijn vader voelde. Hij moest noodgedwongen naar Frankrijk uitwijken om het vak van schoenmaker aan te leren. Later kwam hij terug naar Izegem en vestigde zich als baas. Emiel Vandommele had meer geluk en kon in de leer gaan bij Eduard Dierick, pionier van de Izegemse schoennijverheid. De groep, onder leiding van Dierick, zou later de basis vormen van de stedelijke schoennijverheid, die tot over de landsgrenzen grote vermaardheid zou verwerven.

Na zijn leertijd diende Emiel te gaan loten en ... hij lootte erin. Tijdens zijn drie jaar durende legerdienst was hij grenadier tamboer. In 1863 werd hij zelfstandig schoenmaker en hij richtte zijn eigen bedrijf op. Hij vestigde zich in de Marktstraat. In 1868 huwde hij met Ida Deblaere.

Op eigen initiatief werkte hij zich op. Hij ging naar verschillende markten om werk bij te halen. Hij slaagde in zijn opzet, zijn werk werd overal gewaardeerd. De vraag werd groter dan het aanbod, dus besloot Emiel een eerste knecht in dienst te nemen. De klanten bleven echter komen en al gauw zou blijken dat het huisje in de Marktstraat te klein zou worden. Emiel moest met zijn knechten verhuizen naar een ruimer huis in de Kasteeldreef (naast het huidige gebouw van de drukkerij Strobbe). Achter dit huisje had hij twee ruimere ateliers, waar zijn snijders en schoenmakers werkten. In vergelijking met de latere uitgebreide fabrieken was dit natuurlijk nog heel kleinschalig. De meeste arbeiders werkten trouwens nog thuis. Dit was in het jaar 1869. Zijn bedrijf groeide enorm snel. In 1870 werkte hij met 80 knechten, bijna allemaal thuiswerkers. De jaarproductie bedroeg toen 15 000 paar, waarvan de meeste naar Frankrijk werden verzonden. Zijn voornaamste klanten waren enkele Franse winkeliers:

- Charles Gryspeerdt uit Roubaix (goed voor 1/4 van de omzet);
- Planckaert uit Tourcoing;
- Duboucquet uit Croisé-la-Roche.

Volgende modellen vormden zijn gamma: Richelieu in splitleer (3,75 tot 4 frank per paar), satijnen schoentjes (2 tot 3,5 frank) en de Balmoral (12 tot 13 frank). Ook de kazakkenschoenen⁵ (4,5 frank), die zijn vader vroeger ook maakte, werden aangeboden.

In de jaren 1880 en volgende verminderde de productie door economisch ongunstige toestanden. Toch bleef het voor Izegem een zeer voornaam bedrijf. In 1888 exposeerde Emiel, door toedoen van zijn klant Gryspeerdt, in Barcelona. Hij behaalde er enkele onderscheidingen voor zijn kwaliteitsproducten.

Toch bleef het bedrijf niet gespaard van de

economische ellende. Op 28 juli 1889 stelde Emiel een concordaat of arrangement op voor zijn schuldeisers, mits betaling van tien procent. Er waren toen 6 000 frank schulden.

Begin jaren 1890 verhuisden zij opnieuw, dit keer naar de Brugstraat. Van de 40 werknemers werkten er 15 in de 'fabriek'. In 1897 werd ook dit rijhuisje te klein en verhuisde de firma naar de Roeselaarsestraat, recht tegenover de huidige Ommegangstraat. Dit huis werd volledig als werkplaats gebruikt. In de voorkamer stond een kapmachine en daar werden de schoenen ook te koop aangeboden aan het publiek. In de middenkamer werden de schoenen opgedaan. Het schoenleder werd er ook opgeborgen. Achter het huis stond een werkplaats waar de snijders en schoenmakers tewerkgesteld waren. Emiel Vandommele stelde toen ongeveer 45 mensen tewerk.

Werk in overvloed en nieuwe aanwervingen konden niet verder uitblijven. Ook het gebouw in de Roeselaarsestraat werd te klein en men keek uit naar een ander gebouw. Op de hoek van de Kruisstraat en de Hondstraat stond de oude werkplaats van schoenfabrikant Bourgeois.⁶ In 1901 nam de familie Vandommele het gebouw over, dat zeer geschikt was voor de productie. Achter dit huis hadden ze een zeer ruime werkplaats. In die tijd kochten ze hun grote kapmachine van Amerikaanse makelij, die later ook in de grote fabriek gebruikt werd.

Vandommele frères

Vier zonen uit het gezin van Emiel volbrachten hun middelbare studies met succes. Uiteraard was het hun wens om het bedrijf van vader voort te zetten, maar volgens een wel doordacht plan. Ieder zou zich in een vak specialiseren om zo een vierdubbel resultaat te behalen.

Odil werd handelsreiziger. Theophiel ging bij een andere schoenfabrikant, Theophiel Defauw, in de leer als patroonmaker. Richard leerde leesten maken en werd daar trouwens een meester in. Oscar⁷ regelde vaders bedrijf en leerde de boekhouding. Kort na de eeuwwisseling kenden allen hun vak. De vier broers begonnen aan de uitvoering van hun plannen. Hun vader zag zijn bedrijf al na één maand groter worden, en dit zonder de hulp van buitenstaanders! De naam

Personeel en directie van Eperon d'Or in 1923.

*In het midden (vanaf de derde persoon van links) zitten Theophiel, Odil, Richard en Oscar Vandommele.
(foto in privébezit)*

van de firma werd gewijzigd in 'Vandommele frères', een logische naamsverandering.

Hoe slaagden zij daarin op zo een korte termijn? Wel, waar andere schoenfabrikanten in de leestenfabriek hun leesten bestelden, maakte Richard zijn leesten zelf en hij was daar zeer bedreven in. Het grote voordeel hiervan was, dat het bedrijf de leesten kon produceren die het zelf wilde. Daardoor raakte het merk zeer bekend om zijn goede vorm ('aan de voet gegoten', zei men).

Theophiel was zeer vindingrijk. Hij ontwierp een reeks mooie modellen, waar men dag en nacht aan werkte. Het resultaat was het visitekaartje van het bedrijf. Met die modellen ging Richard op reis naar de grootste steden van het land en toen het vlotte, kwam Frankrijk aan de beurt. In een tijdsspanne van drie weken had Richard bestellingen mee voor zeven maanden productie. Vooral bij de grote Parijse

modehuizen (Galerie de la Fayette, Au Bon Marché, Le Printemps en Cordonnerie Fernand) kreeg hij grote bestellingen.

De zaken bleven zeer goed gaan en na vijf jaar was de 'ruime' werkplaats opnieuw te klein geworden. Een bestaand gebouw vinden dat groot genoeg zou zijn bleek een probleem te zijn. De broers sloegen de handen in elkaar en besloten om zelf een fabriek te bouwen, die ze zouden kunnen inrichten naar eigen wens. In de Wijngaardstraat lag een groot bouwterrein dat zeer geschikt zou zijn voor hun fabriek. Op de openbare verkoop werden ze nipt, voor de derde slag van de hamer, getipt door een zekere J. Callens die hun de koop afraadde: dit terrein bood geen mogelijkheden op verdere uitbreiding. Het stuk grond werd uiteindelijk verkocht aan de Gilde.

Tot in de jaren 1920 bleven de vier broers Vandommele bijna alles zelf doen. Deze situatie

werd niet langer houdbaar en zij stonden enkele taken af. Léon Ghekiere werd patroonmaker De boekhouding en de administratie van het bedrijf werd in de kundige handen gelegd van Emiel Brouckaert. Hij was heel nauw betrokken bij de leiding van het bedrijf en is op alle foto's uit die tijd te zien.

De nieuwe fabriek

De familie Vandommele kocht in 1909 uiteindelijk een stuk grond langs de spoorweg. Eigenaar was de heer Georges Van Wtberghe, die toen geen plannen had om zijn linnenfabriek uit te breiden.

De grond had een oppervlakte van 2000m² en kostte slechts 8 frank per m². De akte werd verleden voor notaris Corbusier van Kortrijk.

In 1910 begon men met de bouw van de fabriek. Kamiel Mulier werd aangeduid als architect. Aannemer Michel Denys leidde de werf. De firma's Sinnaeve en Jules Denys zorgden voor het zink- en timmerwerk. Gedurende zes maand werd er gebouwd met 20 metselaars.

In datzelfde jaar werd de merknaam *L'Eperon d'Or* boven de doopvont gehouden. De stempel, die op de schoenen werd aangebracht was een kunstwerkje van Theophiel.

Daar de grond 80 cm diende opgevoerd te worden, werd een deel van het gebouw voorzien van een kelderruimte. De aarde uit deze kelder

Theophiel Vandommele ontwierp het logo.

werd gebruikt om op te voeren. De eerste fabriek was 15 m breed en 80 m lang. Er werd ook een huis gebouwd voor één der patroons, namelijk Theophiel.

In 1914 leed de fabriek schade ten gevolge van de Eerste Wereldoorlog. Zeven bommen en elf granaten vielen rond de fabriek. Buiten enkele granaten, die op de fabriek vielen, mocht men werkelijk van geluk spreken. Alle ruiten waren stuk.

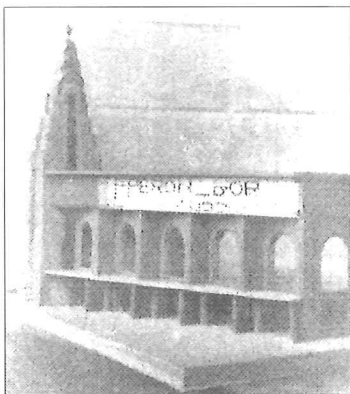
Eind februari 1918 verhuisde Odil naar Brussel (Schaarbeek) en zou er verblijven tot aan zijn dood in 1931.

In 1920 verkocht Van Wtberghe nog een stuk grond (30 m x 90 m) aan de familie Vandommele. In 1924 werd nog een stuk (90 m x 23 m) bijgekocht. De prijs was al gestegen tot 20 frank per m². In datzelfde jaar werd de prachtige tuin aangelegd en het huis van de patroon uitgebreid.

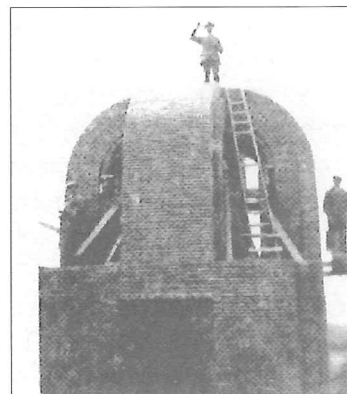
Van 2 tot en met 5 april 1923 kampte de firma met een vierdaagse staking van de thuiswerkers. Dit was ook het geval bij de firma's Vandenberghe (Izegem) en Debusschere

Fabrieksgebouw in de Prins Albertlaan vóór 1930. (foto in privébezit)

Maquette voorgebouw. (foto in privébezit)

De bouwwerken aan de toren. (foto in privébezit)

(Ardooië). Na vier dagen staken werd de gevraagde loonsverhoging toegekend.

In 1926 werd langs de Zuidkaai een tennisplein aangelegd.

Jaarlijks werden trouwe personeelsleden gehuldigd. Zo kregen twee werknemers in 1928 een ereteken voor vele jaren trouwe dienst: Florent Corteville en Leonie Lapeire voor respectievelijk 29 en 27 jaren dienst bij schoenfabrikant Vandommele⁸.

Eind 1928 werd patroon Odil Vandommele benoemd tot ridder in de Kroonorde⁹.

In 1929, na de grote bloeiperiode 1925-1930, werd de fabriek een eerste keer uitgebreid. Langs de rechterzijde werd over de gehele lengte een strook van 8 m bijgebouwd. Ook dit deel werd voorzien van een kelder. Architect was de heer Charles Laloo, terwijl aannemer Beernaert de werken uitvoerde. De werken namen ongeveer drie maanden in beslag.

In 1935 werd het voorgebouw opgetrokken. Architect en aannemer waren dezelfde als vorige keer. Deze uitbreiding, die eveneens drie maanden duurde, gaf de fabriek een unieke gevel, die later bij andere gebouwen ook werd gebruikt. Typisch aan dit voorgebouw is dat het achtergedeelte niet evenwijdig is aan de straat en het voorgedeelte wel. De gevel werd in trapvorm gebouwd. De werken waren voltooid in 1936.

Het voorgebouw bevatte:

- een eetzaal voor het personeel;
- garages.

Op de verdieping: een grote en kleine ontvangstaal, een expositiezaal, een groot en klein

bureau.

Op de zolder en in de toren: ruimte voor leesten en patronen.

Het geheel, in geelbruine gevelsteen opgetrokken, bood een keurig uitzicht.

De scheiding tussen de hoger gelegen bureaus en de fabriek bestond uit grote glazen ramen die een uitzicht boden over gans de fabriek.

Later, in 1954, werd de gevel versierd met de wapenschilden¹⁰ van het Belgisch en Luxemburgs koningshuis. Eperon d' Or was hofleverancier aan beide hoven. Op 1 augustus 1927 bood de directie een feestmaal aan zijn personeel ter gelegenheid van hun benoeming als leverancier aan het Belgische Hof. Daartoe werd een tent tegen de gevel van de fabriek opgesteld.

De patroons hadden hun eigen bureau in de fabriek zelf opgesteld. Ex-werkneemster Marie-Jeanne Vanhaverbeke getuigt: *“Richards bureau stond op een verhoog in het ledermagazijn. Daar had hij een overzicht op het werkvolk en kon tijdig ingrijpen waar nodig. Ook Oscar had een kantoor in het midden van de fabriek. Als hij iets zag, riep hij van daaruit een meesterknecht of werker en stuurde zo de productie bij. Ook Theophiel had zicht op het personeel vanuit zijn bureel.”* Zij herinnert zich tevens de woonplaatsen van de toenmalige directie. Oscar woonde naast “Huis Canneyt” in de Brugstraat, Richard woonde aan de andere kant in de Brugstraat (later woonde daar ook zijn zoon Tillo, nu woont kleinzoon Rik in het huis) en Theophiel in het huis naast de fabriek. Later nam Jules, de zoon van Theophiel, zijn intrek in het huis naast de fabriek.

Naast het huis waren er ook stallingen gebouwd. Theophiel (en later zoon Jules) hield er enkele paarden. De passie voor de paardensport was blijkbaar zeer groot, want hij was zelfs een tijdje voorzitter van de paardenkoersen, die plaatsvonden in de Mandelmeersen. Een werknemer uit de fabriek werd zelfs aangesteld als paardenverzorger. Onder andere Noël Vanderheeren uit Rumbeke werd met deze taak belast¹¹. Trouwens, de merknaam "Eperon d'Or"¹² komt voort uit de liefde die Theophile koesterde voor de paardensport.

De Mandelbode van 25 maart 1933 bericht over een brand bij de firma Vandommele. Op een dinsdagmorgen rond half vier was brand uitgebroken. Sinds enige dagen waren er aanpassingswerken aan de gang om verwarmingstoestellen in de fabriek te plaatsen. Er werd voorlopig een ijzeren schoorsteen geplaatst die door de zoldering en het dak kwam. Men vermoedde dat een houten balk, liggende naast de schoorsteen, vuur zou gevat hebben en brand veroorzaakte. De brandweerlui waren spoedig ter plaatse en vonden het raadzaam om het dak dat in lichterlaaie stond, te doen instorten. Op die manier vermeden ze verdere uitbreiding van de brand en grote blusschade.

In 1937 (van 2 tot 5 oktober) was er een algemene staking in alle Izegemse schoenfabrieken. De arbeiders eisten een indexaanpassing van de lonen van 380. De patroons wilden maar de index van 370 toepassen, maar dienden toch aan de eisen van hun werknemers tegemoet te komen om de productie te kunnen hervatten.

De familie Vandommele eerde zijn personeel. Bij speciale familiegelegenheden lieten ze niet na om ook het personeel te laten delen in de feestvreugde. Er werd met zekerheid door het personeel gefeest bij de huwelijken van Jules (1938) en Tillo (1938) en de priesterwijding van Marcel Vandommele, zoon van Richard (1937). Plaats van gebeuren was telkens café 'Den Hert' in de Gentsestraat.

Het personeelsbestand bleef stijgen tot ongeveer 220 werknemers. Het bedrijf hield echter te lang vast aan het onbetaalbare luxehandwerk, wat ook het geval was bij de firma Vandenbergh. Mechanisering drong zich op. Pas in 1940, net voor de Duitse inval, werden de productiemachines geleverd.

In 1944 werd de zaak omgevormd tot de P.V.B.A.¹³ "Chaussures Eperon d'Or", de merknaam van hun schoenen. Deze vennootschap werd gevormd door de broers Theophiel en Oscar Vandommele en hun neef Tillo (zoon van Richard, die overleden was in 1941). De akte werd verleden voor de Izegemse notaris Achille Sagon.

In 1946 werd de fabriek voor de laatste maal uitgebreid. De tijd van de lopende band was aangebroken. Ook kwam er een nieuwe afdeling met een fabricatielijn voor vlechtwerk (gevlochten schoen of tressé). De mechanisering was echter niet algemeen. De fijne speciale modellen werden nog steeds op aanvraag met de hand gemaakt.

Achter dit nieuwe fabrieksdeel werd een fietsenbergplaats en timmeratelier bijgebouwd. De totale oppervlakte hiervan was 30 m x 23 m. Architect Laloo en aannemer Beernaert leidden opnieuw de werken die anderhalf jaar duurden, omdat er geen haast bij was.

In dit timmeratelier werden er hakken (vooral sleehakken) gemaakt. Deze houten hakken werden met leder overtrokken.

Een nieuwe staking half april 1946 zorgde voor twee weken inactiviteit. De arbeiders eisten een loonsaanpassing, die ze ook bekwamen.

In 1947 vestigde Emile Vandommele (zoon van Odil) zich in Izegem. Samen met Jules (zoon van Theophiel) en Tillo (zoon van Richard) leidde hij de firma. Op 10 juli 1953 emigreerde Emile naar Elisabethville (Belgisch Congo) en liet de firma over in de handen van zijn beide neven. De algemene leiding was in handen van Tillo.

Bij "Eperon d'Or" werden er ook mannenschoenen gemaakt, ondanks het feit dat vooral de vrouwenschoenen in de prijzen vielen op tentoonstellingen. Er was trouwens ook een onderscheid in de fabriek tussen een vrouwen- en mannenafdeling. Niet dat vrouwen en mannen apart werkten. Neen, sommige ploegen maakten enkel damesschoenen en andere ploegen herenschoenen. Er bestond ook een "eliteploeg". Dat waren de beste thuiswerkers van "Eperon d'Or". Onder hen bevonden zich onder andere Emelgemnaar Alberic Debackere (later ABVV-bode) en de gebroeders Henri en Michel Parmentier.

Onder de bescherming van het commissariaat-

generaal van de Belgische regering werd er een gulden boek uitgegeven bij de nationale arbeidstentoonstellingen (rond 1948). Bedrijven die hoge kwaliteit produceerden werden er in vermeld, zoals "Eperon d'Or".

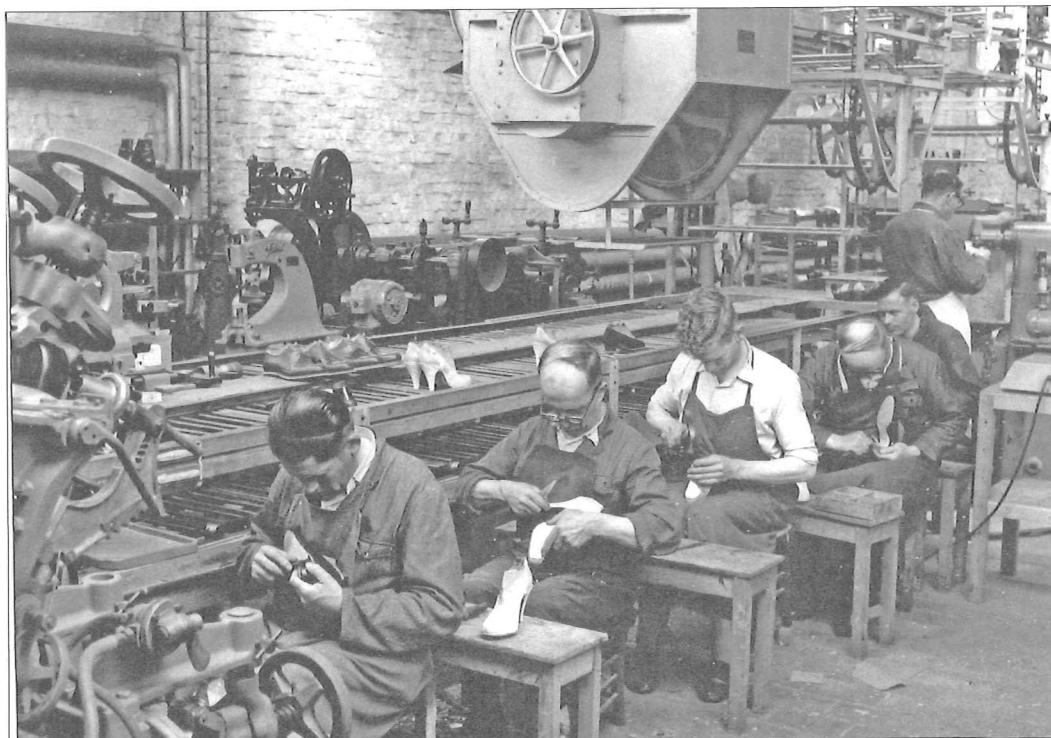
De economische evolutie na 1950

De eerste tekenen van de economische recessie van de Izegemse schoennijverheid werden waargenomen in de periode 1950-1952. Op dat ogenblik werd schoenfabriek Vandenberghe (Zuidkaai 6) gesloten. Zij leverden, zoals "Eperon d'Or", mooi handwerk af, dat niet langer betaalbaar bleef. Het werkloosheidscijfer lag hoog (soms tot 50%). De grote staking van 1952 duurde bijna 8 weken (van begin april tot 24 mei). De inzet was de vergoeding voor het thuiswerk, de vergoeding voor het bergem van fietsen buiten de fabriek en het behoud van verworven rechten¹⁴. Belangrijkste inzet was echter de verhoging van de lonen.

De export was toen al dalend en kwaliteitsproducten (ondanks de stevige Izegemse reputatie in het buitenland) werden

veel minder gevraagd. Een lichtpunt was de Duitse markt, die na de Tweede Wereldoorlog een grote economische groei kende. Deze markt bleek voor schoenfabriek Vandommele ideaal om het vlechtwerk aan de man te brengen. In die tijd werd een jaarlijkse afzet van circa 8000 paar gerealiseerd, maar dit was nog niet voldoende.

Tussen 1952 en 1956 werd de derde generatie bij "Eperon d'Or" opgeleid. Zoals het wellicht ook in andere familiebedrijven gebeurde werden de zonen van Tillo en Jules Vandommele, naast hun studies, opgeleid tijdens de vakantiemaanden in het maken van schoenen en in de kennis van het productieproces. Zo volgde Theo Vandommele een opleiding in Engeland (Leicester) en dienden Richard (Rik) en Philippe Vandommele het vak te leren aan de beste schoenmakers van de fabriek. Bij Cyrille Geldof leerden ze een "topje" maken en later bij Maurice Parmentier de volledige schoen met de hand! Zo heeft Philippe Vandommele één paar handgemaakte schoenen verkocht aan de heer Raymond Werbrouck¹⁵. Daarbuiten was het vooral van belang alle verschillende ledersoorten te

Zelfs in de jaren '50 werden er in de firma Eperon d'Or nog schoenen met de hand gemaakt. (foto in privébezit)

Productielijn van de firma Eperon d'Or: (foto in privébezit)

kennen alsmede de andere grondstoffen. Medio 1955 voerde de "Belgische Dienst voor Opvoering van de Productiviteit"¹⁶ een studie uit over de Belgische schoenindustrie. Twaalf fabrieken werden geselecteerd, waaronder "Eperon d'Or".

De studie had vooral een economisch doel, namelijk het rendement van het geïnvesteerde kapitaal te verbeteren. Uit economisch-statistische gegevens van het Ministerie van Economische Zaken bleek dat het rendement gevoelig lager lag dan dat van de andere Belgische industrieën. Om dit te verhogen werd het voorstel gedaan om naast een algemene bedrijfsorganisatie, een productiviteitspremie in te voeren voor de arbeiders.

Deze studie werd medio 1956 afgerond en had toen de medewerking van jonge geschoolde universiteitsassistenten, zoals Prof. A. Vlerick en Prof. F. Van Mechelen. Daarnaast verleenden ook buitenlandse academici hun medewerking, zoals Prof. Dr. J.L. Wage (die later belangrijke standaardwerken schreef over verkoopsorganisatie en verkoopspolitiek). Een academische uitloper van deze actie was de case-study "Souplex, de reorganisatie in de

commerciële leiding van een schoenfabriek" door het centrum Emile Bernheim (VUB). Uit die tijd komt de productiebon,¹⁷ waardoor het mogelijk was het hele productieproces te organiseren en te controleren.

In diezelfde periode vertrok Tillo Vandommele samen met de "Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel" op economische handelsmissie naar Zweden. Er werd effectief in dat land verkocht, maar het bleef bij éénmalige orders.

Ondertussen bleef de concurrentie alsmaar toenemen. Niet alleen was er een sterke toename van de import van Italiaanse schoenen (aan veel lagere prijzen en een eleganter design), maar de concurrentie van de binnenlandse productie aan goedkopere prijzen bleef toenemen. Ook deze producenten¹⁸ konden met hun lagere prijzen de opgang van de Italiaanse schoenen niet stuiten.

"Eperon d'Or", die prijzen hanteerde tussen 395 en 525 Belgische frank per paar, kreeg het hard te verduren. Er was veel werkloosheid. Het jaar van de Wereldtentoonstelling te Brussel (1958) was een bijzonder moeilijk jaar. Het bedrijf kon zich alleen maar verdedigen door export

ofwel door te werken in onderaanneming voor buitenlandse firma's (Nederland) of binnenlandse firma's buiten Izegem, die grote orders dienden uit te leveren (firma Van der Wee - Primus te Lier).

In die moeilijke periode werd een tweede merk gecreëerd: "Vedette". Ondanks de zeer verzorgde afwerking, haalde dit product niet de finesse van "Eperon d'Or". De mindere kwaliteit van de grondstoffen, vooral van het bovenleder, was de voornaamste oorzaak.

Na 1960 werden de tijden nog moeilijker en het zoeken naar een oplossing was niet vanzelfsprekend.

Tussen 1963 en 1966 werd vooral de commerciële organisatie geherstructureerd, maar het resultaat was niet bevredigend. De binnen- en buitenlandse concurrentie was te groot. Er werd nog deelgenomen aan buitenlandse beurzen (San Francisco en Los Angeles in de Verenigde Staten), maar er werden geen resultaten geboekt.

Het was in 1964 dat de BDOP een studiereis organiseerde voor de "Irish Shoe and Leather Workers Union". Er werd in Izegem een werkbezoek gebracht aan de firma Tanghe en de firma Vandommele. Doel was het bestuderen van de werkverhoudingen binnen de firma's, alsmede de verhouding tussen de vakverenigingen en de patroonsorganisatie. De meest belangrijke vraag was of de industrie in Izegem het moderne investeringsritme in de schoenindustrie kon volgen. Men hoorde toen dat de Ierse regering een investeringsprogramma op touw gezet had om haar eigen schoenindustrie te moderniseren en productiever te maken.

Het personeelsbestand verminderde ook en vooral jonge werknemers verlieten "Eperon d'Or". De oudere generatie bleef echter werkzaam, wat nog steeds een grote waarborg voor goede kwaliteitsproductie garandeerde. Zo bleef "Eperon d'Or" in die jaren nog steeds zeer actief op de Duitse markt met haar vlechtwerk. Hoewel in die jaren ook distributiekanaalen werden gevonden in Engeland, was het resultaat niet bevredigend. Bepaalde distributiebedrijven bleken geen betrouwbare zakenpartners te zijn. Opnieuw speelde de concurrentie mee en men vroeg goedkopere prijzen, wat niet meer

mogelijk was.

In 1965 werd de productie van kinderschoenen van de firma "Only Lux" uit Verviers overgenomen. Zij werd oorspronkelijk niet geïntegreerd in de bestaande productie, omdat de productie van kinderschoenen heel verscheiden was in vergelijking met schoenen voor volwassenen. De uiteindelijke vermenging, die onafwendbaar bleek, kwam niet ten goede aan de kwaliteit.

De werkloosheid liet zich verder gevoelen. De vakbonden eisten dat de stempeldagen verdeeld werden onder alle afdelingen en alle werknemers¹⁹. Dit hield in dat de beste vaklui ook af en toe stempelden. Ook dit kwam niet ten goede aan de kwaliteit van de schoenen en aan de productiviteit van het bedrijf.

Zo werd op 19 januari 1967 de productie definitief stilgelegd. Het bedrijf werd gesloten met de wetenschap dat de Izegemse schoennijverheid haar naam op de internationale markt verloren had. Het was duidelijk dat de Italiaanse schoennijverheid haar wereldfaam had waargemaakt.

Belgische Dienst voor de Opvoering van de Productiviteit

Eén van de belangrijkste realisaties van de studie van de BDOP was het op punt stellen van een aangepaste productiebon ter volledige controle van het productieproces en de voorraden.

Voor deze studie werden de nodige documenten gedrukt bij de firma Strobbe (Izegem), die waarschijnlijk nog de originele documenten in haar archief heeft.

Nadien werd beslist om de werkmethode nog te vereenvoudigen. De productiebon (zie volgende blz.) was het resultaat.

Werkwijze:

Voor iedere bestelling (ook voor één maatpaar) werd een productiebon opgemaakt. Deze bestond uit vijf exemplaren, bestemd voor vijf verschillende afdelingen.

A. Het ledermagazijn - voor het versnijden van het bovenleder, de voering en de binnenzool. Deze bon werd doorgegeven naar het verzamelmagazijn (C).

B. Het schalmen en de stikafdeling - deze bon werd doorgegeven aan de controletafel, die

SCHOENFABRIEK «EPERON D'OR» IZEGEM N° 193

S. 30 - 7-54

ORDER		ARTIKEL		SOORT																	LEEST	
PAREN		SERIE		VOERING																	TALON	
35	35 ½	36	36 ½	37	37 ½	38	38 ½	39	39 ½	40	40 ½	41	41 ½	42	42 ½	43	43 ½	44	44 ½	45		
2	2 ½	3	3 ½	4	4 ½	5	5 ½	6	6 ½	7	7 ½	8	8 ½	9	9 ½	10	10 ½	11	11 ½	12		
WIJDTE :																						
MAAKSEL :																						
TE VERZENDEN :																						

Productiebon.

reeds haar bon (E) in haar bezit had.

C. Het verzamelmagazijn (grondstoffen) en tevens de afdeling waar binnen- en buitenzolen gekapt werden uit flanken en halzen van huiden. Zij had reeds bon (A) in haar bezit ter controle en uitvoering. Alles werd dan in manden verzameld en doorgegeven op een bepaalde plaats (doorgeefplaats genaamd, zie verder bij plattegrond fabriek)²⁰ aan de lopende band nadat de schacht op de leest gemonteerd was.

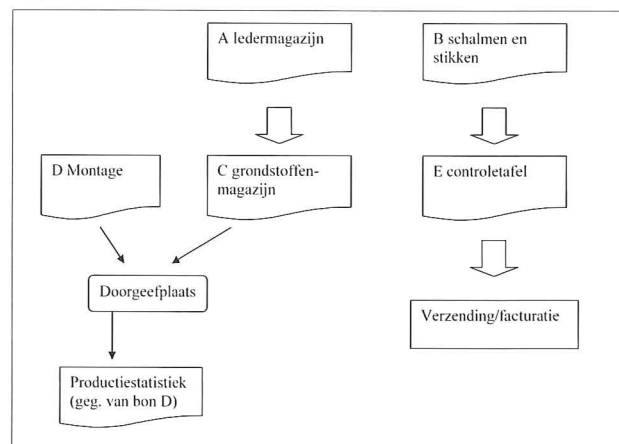
D. Montage – dit was het machinaal monteren op de leest. Deze bon werd op de leest gehecht (vastgenageld met een pootje) en vergezelde de reeks (serie) bestelde schoenen tot aan de doorgeefplaats. Daar werd bon (D) met bon (C) vergeleken ter controle, waarna bon (D) gebruikt werd voor het opmaken van de productiestatistiek. Deze werd opgemaakt door Tillo Vandommele. Op die manier controleerde hij dagelijks de productie. Er werden sinds 1945 productieboeken bijgehouden met een statistisch overzicht per type fabricatie.

E. Controletafel – daar controleerde men bon (E) met bon (B) voor het inplakken van de

binnensool, het oppoetsen van het bovenleder, het stempelen van de binnensool en uiteindelijk de verzending. Daarna ging bon (E) naar de administratie, die de productiebon vergeleek met de bestelbon. Uiteindelijk werd aan de hand van deze bon ook de factuur opgemaakt voor de klant.

Schematische voorstelling:

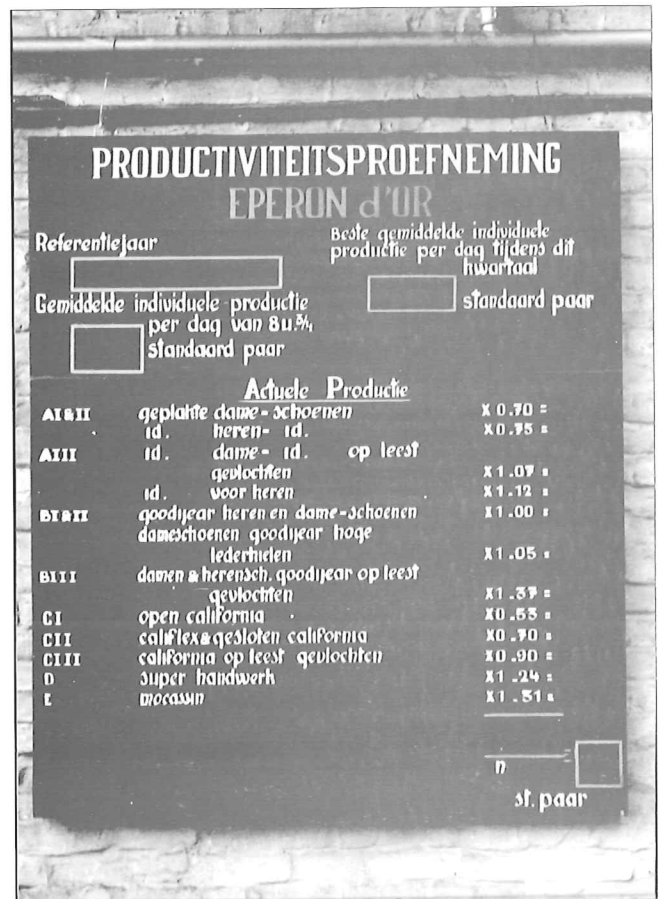
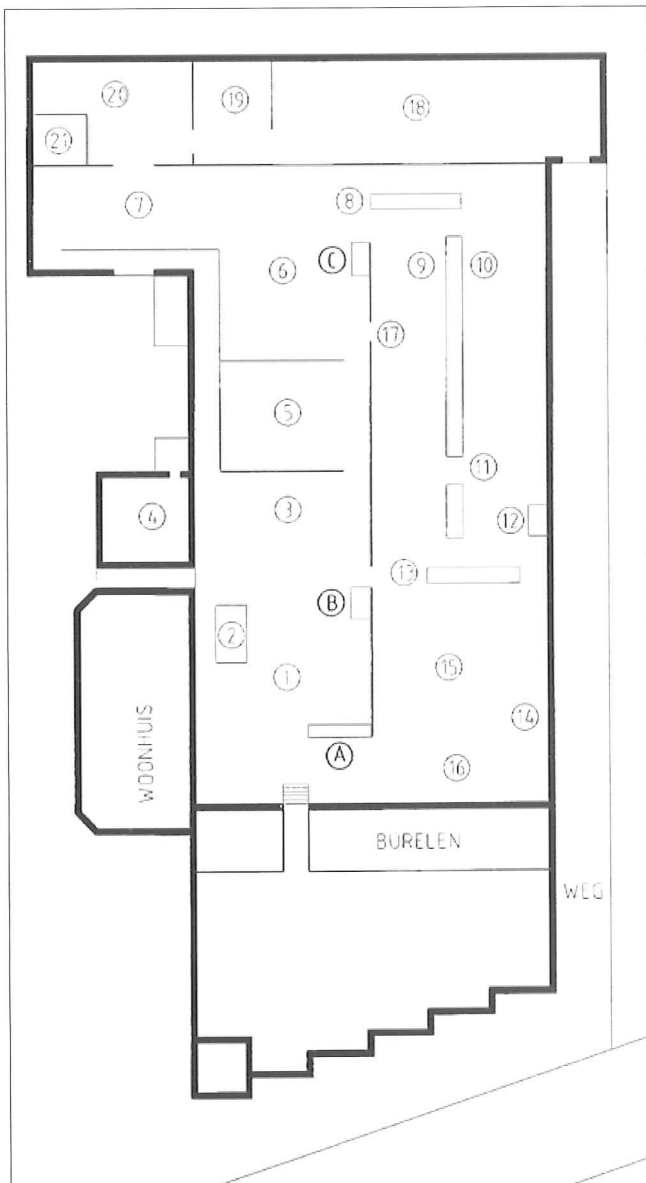
De werknemers konden in de fabriek de productiviteit volgen op een bord, dat regelmatig aangepast werd.

Deze gegevens waren een samenvatting van de gegevens, die Tillo Vandommele dagelijks noteerde in zijn productiestatistiek.

Indeling fabriek

In het kader van de studie van de BDOP werd de opstelling van de fabriek aangepast aan de flow van de productiebonnen.

Productiviteitsproefneming. (foto in privébezit)

LEGENDE PLAN FABRIEK²¹

Nummer/letter	Wat/wie
1	ruimte patroonmakers
2	ontvangstruimte/kamer thuisstiksters
3	afdeling versnijden bovenleder (schacht)
4	voorraadkamer bovenleder met kleine kelderruimte
5	schalmen en stikken
6	verzamelplaats/magazijn
7	kappen van binnen- en buitenzolen magazijn toebehoren vlechtalafdeling
8	startplaats van montage op leest
9	lopende band - damesschoenen
10	lopende band - herenschoenen
11	brug
12	stempelen van binnenzolen
13	controletafel uitkom productie
14	afwerking bovenleder ("spijt"-kot)
15	oppoetsen afgewerkte schoenen en verpakking
16	verzending
17	doorgeefplaats bijbehoren
18	stalling fietsen
19	kleedkamer
20	atelier timmerman (ondermeer productie sleehakken)
21	elektriciteitscabine
A	werkbureel Tillo en Theophile Vandommele
B	werkbureel Oscar Vandommele
C	controle- en werkbureel Tillo Vandommele (cfr. 8 - startplaats van montage op leest)

WERKGELEGENHEID

Evolutie werkgelegenheid

De firma Vandommele is gesticht in 1863 als éénmanszaak door Emile Vandommele. Zijn werk werd gewaardeerd en de eerste knechten werden aangenomen. In die beginjaren waren dit bijna allemaal thuiswerkers. In 1870 waren er een 80-tal werkzaam voor de firma.

Door economisch minder gunstige omstandigheden verminderde de productie. In 1890 is er nog sprake van een 40-tal werklieden, onder hen 15 thuisarbeiders. Tot aan de eeuwwisseling bleef het personeelsbestand vrij stabiel.

Begin 20ste eeuw duiken er in de Izegemse pers berichten op over een crisis in de schoennijverheid. Vooral het handwerk stond ter discussie en mechanisatie werd aanzien als de oplossing voor deze crisis²². In 1896 waren er nog 1433 werknemers, in 1910 nog slechts 358 in Izegem²³.

Na de Eerste Wereldoorlog (1923-1929) bloeide de Belgische en dus ook de Izegemse schoennijverheid opnieuw. In de jaren 1930 echter, werd ook deze branche het slachtoffer van de economische wereldcrisis. De uitvoer naar het buitenland verminderde en er was harde concurrentie op de binnenlandse markt. Cijfers over werkgelegenheid zijn er niet bekend over de firma Vandommele in die periode. Die zijn er wel vanaf 1938²⁴:

Opmerkelijk zijn de cijfers van 1947. Daaruit blijkt dat ondanks de mechanisatie er nog steeds evenveel arbeiders aan de slag waren. Het aandeel thuisarbeiders was uiteraard drastisch gedaald (van 164 naar 52), maar dat werd gecompenseerd door een groei van een quasi gelijk aantal fabrieksarbeiders (van 54 naar 162). De directie van de firma Vandommele had geopteerd om bij de mechanisatie van de productie al zijn arbeiders te behouden.

In de jaren 1950 schommelde het totale personeelsbestand rond de 200 eenheden. In 1959 werd een neerwaartse trend ingezet.

Eind 1960 stelden 62 schoenbedrijven in Izegem en Emelgem in totaal 4 525 mensen tewerk. Uit die cijfers blijkt dat de familie Vandommele de zevende grootste werkgever was in die sector.²⁵ Toen de firma "Eperon d'Or" in 1967 besloot de deuren te sluiten waren er 95 personeelsleden in dienst. Een dertigtal werknemers had de sluiting zien aankomen. Zij hadden reeds vrijwillig de firma verlaten.

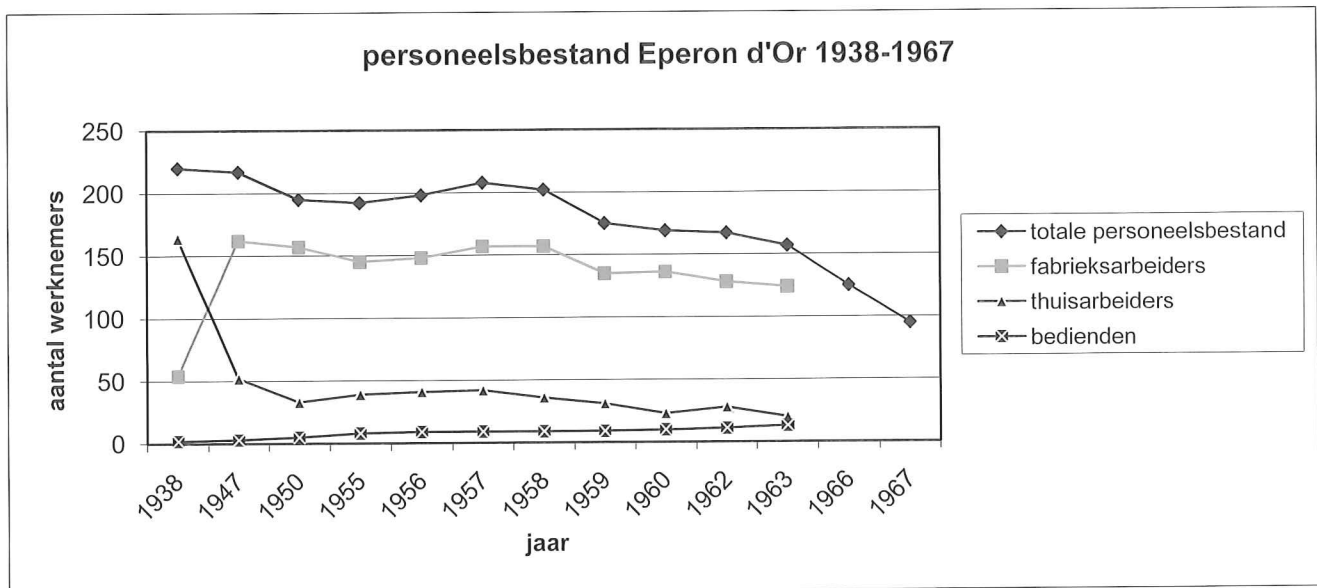
Taakverdeling familie Vandommele

Schoenfabriek Vandommele was zoals zoveel Izegemse schoenbedrijven een familiebedrijf. De directie was uitsluitend uit familieleden samengesteld. Samenstelling en taakverdeling evolueerden in de loop der jaren.

Beginperiode:

Stichter-zaakvoerder Emiel Vandommele.

jaar	fabrieksarbeiders		thuisarbeiders		Bedienden		totaal
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen	
1938	28	26	156	8	2	0	220
1947	125	37	19	33	2	1	217
1950	119	38	5	28	2	3	195
1955	105	40	1	38	6	2	192
1956	108	40	1	40	6	3	198
1957	107	50	1	41	6	3	208
1958	112	45	1	35	6	3	202
1959	92	43	1	30	6	3	175
1960	90	46	1	22	7	3	169
1962	79	49	1	27	9	2	167
1963	73	51	0	20	11	2	157
1966							125
1967							95

Van Vandommele Frères tot rond 1931 (vier zonen namen het bedrijf over):

Odile Vandommele, commerciële leiding
 Richard Vandommele, algemene leiding, aankoop, magazijn, prijscalculatie
 Theophiel Vandommele, algemene leiding, aankoop leder, creatie modellen
 Oscar Vandommele, controle op de werkplaats

Van 1931 tot rond 1940:

Theophiel Vandommele, algemene leiding
 Oscar Vandommele, controle op de werkplaats
 Tillo Vandommele,²⁶ assistent van Richard en Theophile Vandommele
 Emile Vandommele,²⁷ controle op de werkplaats, verkoop
 Jules Vandommele,²⁸ patroons ontwikkelen, controle op de werkplaats

Tijdens het begin van de Tweede Wereldoorlog was de jonge generatie afwezig (legerdienst) en werd de firma geleid door Theophiel en Oscar Vandommele. Richard was toen ernstig ziek en stierf in 1941.

In 1944 werd de PVBA "Chaussures Eperon d'Or" opgericht.

Na 1944 tot rond 1955:

Theophiel Vandommele, algemene leiding, aankoop leder
 Oscar Vandommele, controle op de werkplaats
 Tillo Vandommele, productie,

prijscalculatie, verkoop, ontwikkeling collectie

Jules Vandommele, verkoop, controle op de werkplaats

Emile Vandommele, verliet het bedrijf in 1953

Na 1955:

Na het overlijden van Theophiel Vandommele werd bij familieraad beslist dat Tillo en Jules Vandommele hun taak behielden. Tillo nam tevens de taak van zijn oom Theophiel over. In die periode zorgde Simonne Vandommele, dochter van Oscar voor de nodige exportcontacten, gezien haar functie op de "Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel".

Buiten hun studies werden de zonen van Tillo (Rik en Philippe) en Jules (Theo) opgeleid tot schoenmaker en bedrijfsleider.

De boekhouding en administratie van het bedrijf werd, vanaf Vandommele Frères, toevertrouwd aan Emiel Brouckaert. Er werd bij het einde van ieder boekjaar beroep gedaan op externe en onafhankelijke boekhouders ter controle en afsluiting.

HIERARCHISCHE STRUCTUUR

In het bedrijf was er ook een hiërarchische structuur, die kenbaar gemaakt werd door het dragen van een bepaalde kleur van werkkledij. Waarschijnlijk was dit in die tijd ook het geval

in andere schoenbedrijven:

Van boven naar beneden:

Witte werkjas: Theophiel Vandommele

Beige werkjas: Oscar Vandommele

Tillo Vandommele

Emile Vandommele

Jules Vandommele

Emiel Brouckaert

Antoine Van Besien

Grijze werkjas: Leon Ghekiere

Roger Werbrouck

Donkerblauwe werkjas: André Decroix

Joseph Decroix

G. Sinnaeve

Marcel Naert

Alle mannelijke werklieden droegen een blauwe schoenmakersschort en de vrouwelijke, bij voorkeur, een lichtblauwe schort.

De voornaamste personeelsleden

Administratie: Emiel Brouckaert

(boekhouding)

M. Werbrouck (orders)

Bedienden: Mevr. N. Denijs

Mevr. E. Decroix

Mevr. R. Werbrouck

Patroonmakers: Léon Ghekiere

Guido Ghekiere (tijdelijk)

Georges Werbrouck

Roger Werbrouck

Meestergasten: André Decroix

(snijdersafdeling)

Antoine Van Besien

(stikafdeling)

G. Sinnaeve (montage)

Marcel Naert

(lopende band)

Joseph Decroix

(vlechtwerk)

Commerciële dienst: E. Legrain (Brussel)

A. Supply

(Vlaanderen)

R. Fournier

(Wallonië)

Paul Reddinghaus

(Duitsland)

Jean Weber

(Zwitserland)

Van de patroonmakers waren Léon Ghekiere en

zijn opvolger, Roger Werbrouck, de bijzonderste. De ontwikkeling van vlechtwerkmodellen gebeurde in overleg met Joseph Decroix.

Bij de aankoop van bovenleder gebeurde veelal dat Tillo en Theophile Vandommele het advies inwonen van André Decroix.

EPERON D'OR, COMMERCIEEL

Distributiekkanalen

Stichter Emiel Vandommele stond in zijn tijd zelf in voor de verkoop van zijn producten. Zijn voornaamste klanten waren winkeliers uit Noord-Frankrijk.

Toen het bedrijf van Emiel door zijn vier zonen werd overgenomen, concentreerde Odil zich als handelsreiziger enkel en alleen op de verkoop, daarin bijgestaan door Richard.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de verkoopsstructuur gewijzigd. Een eigen distributienet werd opgezet met depots in Kortrijk, Charleroi (in eigen beheer), Tamines, Bergen en Namen. Jules Vandommele was verantwoordelijk voor de verkoop in het Groothertogdom Luxemburg.

Vanaf 1946 werd naast Frankrijk, ook uitgevoerd naar Engeland, Duitsland, Zwitserland en Nederland.

Daarnaast werd een verkoopsnet uitgebouwd met commerciële agenten in loondienst. Zij kregen elk een regio toegewezen:

- Vlaanderen: Supply en Moreels (enkel in West- en Oost-Vlaanderen);

- Regio Brussel-Leuven: Legrain;

- Wallonië: Fournier;

- Duitsland: Paul Reddinghaus;²⁹

- Zwitserland: Jean Weber.³⁰

De bestellingen werden via het spoor en het luchtverkeer naar de klanten verstuurd.

Beurzen en tentoonstellingen

“Eperon d’Or” stond synoniem voor een kwaliteitsschoen en was een symbool van de “Chaussures d’Iseghem, cousu main”. Het merk genoot wereldfaam en was zeer vermaard. Bij de firma Vandommele ging men heel selectief op zoek naar de grondstoffen. Zelfs de binnenzolen en de leesten moesten aan strenge

kwaliteitseisen voldoen.

Net als de firma Vandenberghe hielden ze lang vast aan hun handwerk (tot na de Tweede Wereldoorlog).

Hun werk mocht gezien zijn en ze werden vaste klanten op nationale en internationale tentoonstellingen en beurzen. Gerenommeerde schoenwinkels in Brussel, Antwerpen en zelfs buiten de landsgrenzen waren vragende partij om deze schoenen aan hun klanten aan te bieden. Maar hun werk werd, met de tijd en de evolutie, onbetaalbaar.

Enkele exposities, waaraan de firma Vandommele deelnam

1888: Barcelona, Spanje

Door toedoen van een klant uit Roubaix slaagde Emiel Vandommele erin enkele modellen in deze expositie te plaatsen. Hij behaalde er een medaille mee. Op een foto van een expositie van latere datum (onbekend) staat onder andere een laars, die op deze expositie werd tentoongesteld. Bijna alle laarzen op de foto zijn 19de eeuwse creaties van de firma Vandommele.

1905: Tourcoing, Frankrijk

Klant Masureel zorgde ervoor dat zeven paar schoenen geëxposeerd werden:

1 paar herenschoenen door A. Vanquathem

1 paar damesschoenen door Achille Hoornaert³¹
5 paar damesschoenen door Alfons Dejan.

1913: Gent

Twintig paar schoenen werden tentoongesteld. De firma behaalde er een erediploma.

1922: Brussel, expositie "Franco-Belge de la mode"

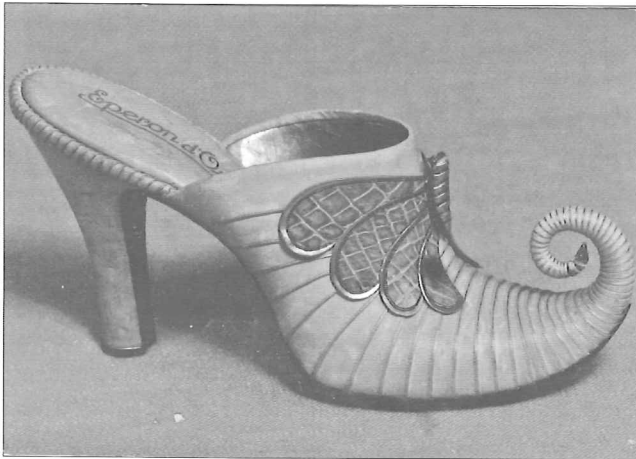
Door haar deelname aan deze expositie (mei-september 1922) kwam de firma Vandommele in contact met het Koninklijk Hof. Er werd een erediploma uitgereikt aan Vandommele Frères met de felicitaties van de Belgische koningin Elisabeth. In de krant "De Iseghemnaar" van 5 augustus 1922 lezen we op bladzijde 2, dat de koningin met belangstelling de schoenen van "Eperon d'Or" bekeek. Zij drukte menigmaal haar bewondering uit over de mooie vorm, de sierlijkheid en bevalligheid van deze prachtige schoenen.

1930: Antwerpen

Op deze tentoonstelling boekten ze opnieuw succes. Ze haalden zelfs een gouden medaille, die heden in het Izegemse Schoeiselmuseum te bewonderen is.

De firma Vandommele stelde vijftien paar schoenen ten toon, waarvan het winnende schoentje, een siermuiltje naar Indisch model, ter illustratie en de bijhorende medaille en diploma (uitgereikt aan patroonmaker Léon Ghekiere). In die tijd kregen de medewerkers aan het winnende stuk een diploma en een

Schoen en medaille - Antwerpen 1930. (foto in privébezit)

medaille.

1935: Brussel

Uit "Livre d'Or des industries du cuir et de la chaussure, exposition universelle Bruxelles 1935" leren we dat heel wat Izegemse firma's deelnamen aan de tentoonstelling. Over VANDOMMELE FRERES citeren we volgende tekst:

"Nous nous trouvons devant l'admirable participation de la firme Vandommele Frères, d'Izeghem. Reputaion mondiale, certainement une des premières fabriques du monde : des articles d'une conception étudiée et réussie, fabrication supérieure en cousu main. Le Jury regrette l'absence d'un délégué, car il aurait trouvé une satisfaction spéciale de voir les articles dans leurs détails.

Maar liefst 22 modellen werden tentoongesteld. Er werd een gouden medaille uitgereikt aan een schoen, waar onder andere werknemer

en patroonmaker Léon Ghekiere zijn bijdrage leverde.

1937: Parijs

Theophiel Vandommele was medestichter en ondervoorzitter van deze expositie. Hij was tevens jurylid van de wedstrijd. Drie paar schoenen werden tentoongesteld. Vandommele Frères viel opnieuw in de prijzen.

1939: New York

Slechts enkele maanden voor de tweede wereldoorlog exposeerde de firma Vandommele in New York, USA. Door het uitbreken van de oorlog kende deze tentoonstelling geen normaal verloop.

1958: Brussel, wereldtentoonstelling Expo '58

"Eperon d'Or" exposeerde tijdens de prestigieuze wereldtentoonstelling van 1958 in eigen land. Als deelnemer ontvingen ze een erediploma en gouden erepenning.

1964: Los Angeles, San Francisco, U.S.A., "Trade Fair"

De firma Vandommele had speciaal voor deze expositie enkele damesmodellen gemaakt in de stijl Louis XV op Amerikaanse leesten geschoeid. De deelname aan deze beurs was commercieel geen succes.

In Berlijn is ooit (jaartal onbekend) een wereldtentoonstelling voor kunstwerken geweest. Het Ministerie van Economische Zaken te Brussel nodigde zowel de firma "Eperon d'Or" als de Vrije Vakschool uit om als enige vertegenwoordigers van de Belgische schoennijverheid op deze tentoonstelling aanwezig te zijn. De kunstwerken, schoenen in puur handwerk, werden uiterst gemaakt door het internationale publiek. Beide exposanten kregen de "Herinneringsmedaille der Wereldtentoonstelling voor Kunstwerken".³²

Hofleverancier

Koningin Elisabeth, echtgenote van koning Albert I bracht in 1922 een bezoek aan de stand van "Eperon d'Or" op de tentoonstelling "Exposition Franco-Belge de la mode" te Brussel. Tijdens haar ontmoeting met Odil Vandommele, die op de stand aanwezig was, drukte zij de wens uit om een bezoek te brengen aan de fabriek. Deze ontmoeting lag ongetwijfeld aan de basis van hun benoeming tot hofleverancier.

Op 8 juni 1927 werd de firma "Vandommele Frères" officieel hofleverancier aan het Belgische Hof. Ook de Vrije Vakschool en firma Defauw zouden later die eer te beurt vallen.

Ter gelegenheid van deze benoeming werd er een banket gehouden voor het personeel in een tent naast de fabriek.

Prinses Marie-José, dochter van Albert I, huwde op 8 januari 1930 met Umberto, kroonprins van Italië en prins van Piëmont. Zij droeg op haar

huwelijk schoenen van de firma Vandommele. Franse dagbladen verspreidden berichten dat haar kledij niet uitsluitend in België werd gemaakt. Deze geruchten werden door het Hof weerlegd. In 1946 werden zij koning en koningin van Italië gedurende 33 dagen.

Ook het Luxemburgse vorstenhuis erkende "Vandommele Frères" als hofleverancier. Op 23 januari 1933 werd een brevet afgeleverd met een geldigheidsduur van 10 jaar. Dit brevet werd telkens hernieuwd tot aan het faillissement in 1967.

Ex-werknemers getuigen dat er regelmatig bestellingen voor 'het Hof' binnenkwamen. Dat konden zowel heren-, kinder- of damesschoenen zijn. Maar vooral "ballerientjes" waren in trek bij de koninklijke familie.

In 1936 zocht de Engelse schoenfabrikant Georges Rayne een plek waar hij luxueuze schoenen kon leren maken. Via zijn klant "Lily and Scott" uit Engeland kwam hij terecht bij de Belgische familie Vandommele (eveneens leverancier bij "Lily and Scott"), die hem de knepen van het vak leerden. Met de opgedane kennis slaagde Rayne erin om leverancier te worden aan het Engelse Hof. Toen zijn firma overgenomen werd, ging al zijn kennis en het brevet van hofleverancier verloren.

Publiciteitsmateriaal

MERKNAMEN

Emiel Vandommele, stichter van de fabriek, voerde de merknaam "E.V.", zijn eigen initialen. Vandommele Frères betekende de start van "Eperon d'Or" Vertaald naar het Nederlands: "Gouden Spoor". Op het embleem werd dan een gouden spoor rond de initialen "E.V." afgebeeld. Dit embleem sierde ook de zijgevel van de fabriek in de Prins Albertlaan vóór 1930.

De familie Vandommele produceerde vooral onder de merknaam "Eperon d'Or". Dit label stond garant voor hoogwaardige kwaliteit en genoot wereldfaam. In de jaren 1950 betaalde men in de winkel ongeveer 525 Belgische frank voor een paar.

In 1952 werd naast dit prestigieuze merk ook

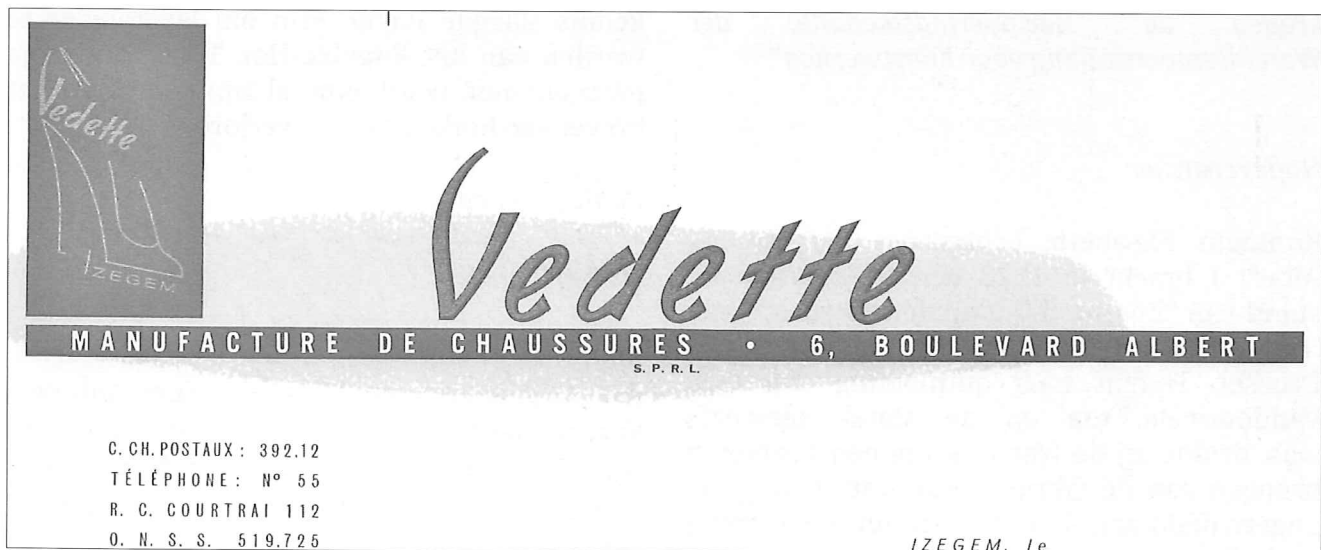
presenteerde de vertegenwoordiger het visitekaartje van de firma. Hiervan zijn enkele prachtige exemplaren bewaard gebleven.

OP IEDERE SCHOENDOOS

Iedere schoendoos van de firma "Eperon d'Or" was gemerkt met een etiket, waarvan verder enkele voorbeelden.

De laatste twee etiketten dateren van latere datum, toen de merknaam "Eperon d'Or" ook de officiële naam van het bedrijf was. Op het tweede etiket staat de vermelding "*spécialiste pour pieds sensibles*". En wie kon dat beter weten dan de zaakvoerders zelf. Zij hadden zeer gevoelige voeten en zorgden ervoor dat de schoenen "als gegoten aan de voet" pasten. Ex-werknemers getuigden, dat voornamelijk Oscar zware problemen had met zijn voeten. Hij had trouwens een eigen auto, maar kon die niet besturen daar hij de voetpedalen niet kon bedienen. Een werknemer, die ook aangesteld

een goedkoper gamma geproduceerd, "Vedette". Ter vergelijking kostten deze schoenen ongeveer 320 Belgische frank per paar. Enkele jaren voor het faillissement nam de familie Vandommele de schoenfabriek "Only

Briefhoofd met merknaam 'Vedette'.

Lux" over te Verviers. Deze firma produceerde voornamelijk kinderschoenen. Die overname bleek geen succes te zijn.

VISITEKAARTJES

Bij het bezoeken van potentiële klanten

was als chauffeur moest 's morgens Oscar thuis ophalen om hem naar de fabriek te brengen. De auto bleef dus bijna altijd in de garagepoort van het voorgebouw van de fabriek staan.

Visitekaartje uit de jaren 1910-1920.

Visitekaartje rond 1930.

Etiket (voor de Tweede Wereldoorlog in gebruik).

Etiketten (na de Tweede Wereldoorlog in gebruik).

Publiciteitspanelen.

Schoenen waar Eperon d'Or terecht trots op was!

IN DE WINKEL

Winkeliers gingen er prat op dat de schoenen "Eperon d'Or" tot hun gamma behoorden. Dit lieten ze duidelijk merken aan hun klanten door publiciteitsmateriaal uit te stallen in hun winkel en/of etalage.

HET FABRIEKSGEBOUW IN DE PRINS ALBERTLAAN

Geklasseerd monument

In de Prins Albertlaan te Izegem, in het zicht van de voorbijkomende treinen, valt ongetwijfeld het bedrijfsgebouw "Eperon d'Or" op. Door zijn aparte architectuur merkt iedere spoorreiziger dit gebouw op. De constructie van het voorgebouw werd aangevat in 1935. In 1936 kon men het in gebruik nemen.

Na de sluiting in 1967 werd het gebouw gekocht door Carlos Verstraete, een houthandelaar. Door de aankoop van dit gebouw kon hij zijn bedrijf, gelegen aan de Zuidkaai, uitbreiden. De voormalige fabrieksgebouwen worden nu nog gebruikt als werk- en opslagruimte. De kantoorgebouwen werden een tijd lang verhuurd aan oliefabriek Vandemoortele NV. Enkele ruimten deden dienst als publiciteitskantoor en fabriekswinkel. In 1990 beëindigde de oliefabrikant het huurcontract en kwam het kantoorgebouw leeg te staan. Er werd geen nieuwe huurder gevonden. In 1993, na bijna drie jaar leegstand, dreigde een nakende sloop. Stad Izegem wou het gebouw, 500 m² groot, redden en informeerde naar de huurprijs, die te hoog uitviel.

Begin 1993 besliste het college van burgemeester en schepenen, onder impuls van toenmalige schepen van cultuur Erik Vandewalle, om bij het Bestuur van Monumenten en Landschappen een aanvraag in te dienen tot het klasseren van de voormalige schoenfabriek. De cultuurraad steunde deze beslissing en stuurde een schrijven in dezelfde zin op. De aanvraag werd verstuurd op 22 maart 1993, zonder de eigenaar

hiervan op de hoogte te brengen.

Stad Izegem motiveerde zijn aanvraag als volgt:
1. Het redden van een gebouw in art-decostijl met verwijzingen naar de nieuwe zakelijkheid uit het begin van de 20ste eeuw.

2. Eperon d'Or is een begrip in de geschiedenis van de Izegemse schoennijverheid en mag beschouwd worden als een waardevol stuk patrimonium.

Eind 1993 maakte het Izegems Stadsbestuur de overweging om het gebouw aan te kopen en had plannen om er het schoeiselmuseum in onder te brengen.

Op 28 mei 1999 werd bij ministerieel besluit het voorgebouw als monument beschermd. Het besluit werd te Izegem ondertekend door toenmalig Vlaams minister van cultuur, gezin en welzijn Luc Martens. In het besluit werd de historische, in casus ook de architecturaal-historische en de industrieel-archeologische waarde als volgt omschreven:

- als zijnde een symbool voor de schoennijverheid in Izegem, die er sinds de 19de eeuw nadrukkelijk aanwezig was, kort na de Tweede Wereldoorlog tot een enorme bloei kwam en vanaf de jaren 1950 een geleidelijke terugval kende;
- als zijnde een uitzonderlijk voorbeeld van verzorgde fabrieksarchitectuur uit de jaren 1930, dat toen het imago vormde van de bloeiende schoenfabriek Eperon d'Or;
- als zijnde een beeldbepalend en gaaf bewaard gebouw in art-decostijl, met invloed van de

Het gebouw tijdens het interbellum. (foto in privébezit)

Amsterdamse School, dat zowel qua volume, afwerking, materiaalgebruik en grondplan, merkwaardig te noemen is. De voorgevel wordt sterk bepaald door de aanwezigheid van de artistiek geconcipeerde industriële beglazing, hier gekleurd figuurglas.

Op de website van de stad Izegem³³ vond ik volgende prachtige beschrijving van het geklasseerde monument: *'Alleen het kantoorgebouw - dat invloed van de Amsterdamse School vertoont - is geklasseerd. Het gebouw heeft een trapzoidale plattegrond met drie rechte en één schuine zijde; het telt twee bouwlagen met mezzanino en vijf traveeën onder een plat dak; er is een hoektoren. De opbouw van de voorgevel wordt getypeerd door de horizontaliserende accenten van de bepleisterde mezzanino onder de kroonlijst; anderzijds vormt de vierkante toren een verticaal pendant.*

'Chaussures' wordt geflankeerd door de wapens van het Belgische Koningshuis en het groothertogelijke huis van Luxemburg, met daaronder de opschriften 'Fournisseur de la Cour de Luxembourg' en 'Fournisseur de la Cour de Belgique'.

De hoektoren vertoont getande hoeken en lisenen in de basis. Een rechthoekige lichtschacht is in een getrapte omlijsting over de verdiepingen doorgetrokken. De vensters en poorten van het gebouw worden getypeerd door ritmerende pilasters. De sobere achtergevel geeft uit op de fabriekshal.

Het interieur behelst onder andere granitobevloering, een trap met buisvormige ijzeren leuning, en vensters en deuren met gehamerde beglazing.

Het kantoorgebouw van 'Eperon d'Or' is een symbool van de voormalige prominente schoeiselnijverheid in Izegem, een uitzonderlijk voorbeeld van verzorgde fabrieksarchitectuur uit de jaren 1930, een beeldbepalend en gaaf bewaard gebouw in art-decostijl, dat zowel qua volume als afwerking, materiaalgebruik en grondplan merkwaardig te noemen is.

Ter gelegenheid van de Open Monumentendag Vlaanderen 2000 werd in dit gebouw een dubbele tentoonstelling gehouden: een thematentoonstelling *'Waar de tijd stil bleefstaan...'* en

een kunsttentoonstelling *'Shoes or not shoes?'* Op de benedenverdieping kregen de bezoekers een korte geschiedenis te horen over de firma Vandommele.

Eperon d'Or na de sluiting

Het merk "Eperon d'Or" had wereldfaam verworven en velen waren tuk op deze merknaam.

Toen de schoenfabriek "Eperon d'Or" in 1967 definitief gesloten werd, nam dokter Depaepe³⁴ van de schoenfabriek 'Micheline' de merknaam over. Voorwaarde was echter wel, dat hij ook het personeel in dienst nam. Zijn eigen werknemers waren niet echt gelukkig met deze situatie, want zij vreesden voor hun baan. Als oplossing stelde hij voor om het personeel van "Eperon d'Or" tewerk te stellen in de fabriek van Eugène D'Hont in de Roeselaarsestraat (rechtover "De Zandberg"), een bedrijf dat Depaepe overgenomen had. Twee jaar lang produceerde men er onder de merknaam "Eperon d'Or". Depaepe staakte toen alle activiteiten.

Intussen was Jules Vandommele niet bij de pakken blijven zitten. Bij de vereffening van "Eperon d'Or" had hij enkele machines aangekocht en had een fabriek opgestart in Kuurne. Onder zijn eigen naam produceerde hij samen met zijn zoon Theo schoenen in een gehuurd fabrieksgebouwtje op de hoek van de Kouterstraat en de Generaal Eisenhowerstraat. Voorheen was dit een confectieatelier van de gezusters Coucke, waar lakens gemaakt werden.

Toen Depaepe-D'Hont verdween, nam Jules enkele voormalige werknemers van de firma Vandommele in dienst: Henri Desmet en Marcel Naert. Door het wegvallen van Depaepe, kon Jules ook opnieuw de merknaam "Eperon d'Or" gebruiken.

Jules leidde het bedrijf, zijn zoon Theo hielp mee in de productie en deed vooral het minder fijne werk, zoals het kappen. Henri en Marcel verzorgden het fijnere handwerk aan de schoenen. Henri werkte ongeveer 11 jaar voor Jules. Jules besloot toen (rond 1980) om de activiteiten stil te leggen (geen faillissement!).

Bronnen en Bibliografie

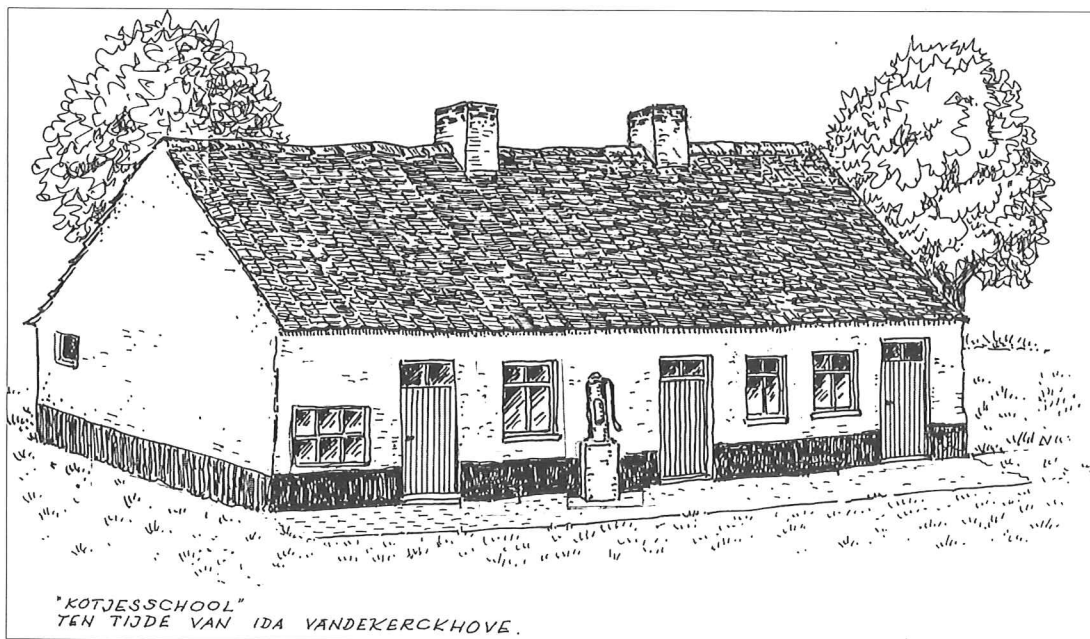
Archief Philippe Vandommele.
Archief Heemkundige Kring 'Ten Mandere', Izegem.
Documentatiemap Eperon d'Or; Nationaal Schoeiselmuseum Izegem.
Fotoarchief Bart Blomme.
Eperon d'Or; een rijke kijk op de mens, geveterd en geborsteld, Tinker, 2006.
Albert GESQUIERE, *De toestand van Izegem-Emelgem als eerste schoencentrum van België*, Niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, Antwerpen, Sint-Aloysiushandelshogeschool, 1960-'61, 165 p.
Jean-Marie LERMYTE, *Gedeelde eenheid. De christelijke arbeidersbeweging in Izegem, Emelgem en Kachtem, 1940-1991* Izegem, ACW Izegem, 1992, p. 285-331.
Carlos OOSTERLYNCK, *De Belgische Schoennijverheid*, 1955.
Koenraad VANDOMMELE, *Geschiedenis en stamboom van de Izegemse familie Vandommele 1634-2004*, uitgave in eigen beheer, 2004, 271 blz.
Interview ex-werknemer Henri Desmet.
Interview ex-werkneemster Marie-Jeanne Vanhaverbeke.

Eindnoten

- ¹Deze koperen nageltjes werden ook wel 'poontjes' genoemd.
- ²Hij was lintenwever en werd net geen 95 jaar oud.
- ³Uit bevolkingsregister 1847 en patentlijst uit die periode.
- ⁴Geboren als Franciscus Emilius Vandommele.
- ⁵Zware plattelandsschoenen.
- ⁶Stichter van Union, een schoenfabriek in Emelgem.
- ⁷Geboren als Augustus Anscharius Vandommele.
- ⁸*De Mandelbode*, 28 juli 1928.
- ⁹*De Mandelbode*, 15 december 1928.
- ¹⁰Beide wapenschilden werden gemaakt door een Kortrijks kunstenaar, waarvan de naam onbekend is.
- ¹¹Uit getuigenis ex-werknemer Henri Desmet.
- ¹²Nederlands: Gouden Spoor.
- ¹³PVBA : persoonlijke vennootschap met beperkte aansprakelijkheid.
- ¹⁴Uit *Gedeelde eenheid* van Jean-Marie Lermyte.
- ¹⁵Borstelfabrikant, medestichter Nationaal Borstelmuseum te Izegem.
- ¹⁶Afgekort, BDOP.
- ¹⁷Zie *Belgische Dienst voor de Opvoering van de Productiviteit*(B.D.O.P.)
- ¹⁸Vooraf de Izegemse bedrijven Defauw, Tanghe en Dekimpe.
- ¹⁹Uit *Overeenkomst aangaande werkregeling* van 9 december 1966, ondertekend door de directie en de twee grote vakbonden ACV en ABVV.
- ²⁰Zie plan op pagina 15.
- ²¹Naar tekening van de heer Philippe Vandommele.
- ²²Naar een artikel uit *De Gazette van Iseghem*, 18 april 1914.
- ²³Uit 'Geschiedenis van Izegem' van Jean-Marie Lermyte, p. 211.
- ²⁴Uit archief 'Eperon d'Or' van Philippe Vandommele.
- ²⁵Uit *De toestand van Izegem-Emelgem als eerste schoencentrum van België*, Albert Ghesquière, 1960-1961.
- ²⁶Zoon van Richard.
- ²⁷Zoon van Odile.
- ²⁸Zoon van Theophiel.
- ²⁹Reddinghaus verkocht vooral vlechtwerk (ongeveer 8 000 paar per jaar of bijna 10% van de totale productie van Eperon d'Or).
- ³⁰Weber woonde in Bern en was goed voor een verkoop van 1 200 tot 1 500 paar per jaar.
- ³¹Vanaf 1906 gaf A. Hoornaert les aan de Vrije Vakschool te Izegem. In 1912 was hij er de eerste leraar in het dagonderwijs.
- ³²Digitale kopie krantenartikel ontvangen van de heer Bart Blomme.
- ³³www.izegem.be
- ³⁴Depaepe had een schoenfabriek in de Baronstraat te Emelgem. Hij produceerde onder de merknaam 'Micheline'.

KOTJESSCHOOL

Antoon Vandromme

*De Kotjesschool van Ida Vandekerckhove op de westzijde van de Lendeledsestraat.
Na 1905 trokken de Zusters van Maria hier een nieuw schoolgebouw op.*

HET VERRE BEGIN

In het zuidoosten van Izegem vinden we de wijk 't Kotje. De naam verwijst naar de gelijknamige herberg.¹ Rond 1810 kwam de in Rumbeke geboren Petrus Vandekerckhove² (° Rumbeke, 26 juni 1778 - † Izegem, 12 december 1841) zich in Emelgem vestigen. Hij integreerde zich hier vrij snel als boerenwerkmans. Hij bleef er wonen en huwde met de Izegemse Barbara Vynckier. Tussen 1809 en 1811 verhuisden ze naar de Schardouwstraat, waar op 13 januari 1815 Barbara Vynckier stierf bij haar vierde bevalling.

Petrus ging op 22 juni 1816 een tweede huwelijk aan, dit keer met Coleta Sintobin (° Izegem, 18 november 1793), een Izegemse spinster. Toen ze huwden hadden ze al een zoon, Josephus. Nu vestigden ze zich op de wijk 't Kotje. Er zouden

nog tien kinderen volgen.

Joannes, de oudste uit zijn eerste huwelijk, had een beperking aan de benen waardoor hij vaak bedlegerig was. Hij was echter bedreven in de wiskunde en mocht zelfs les geven aan een Lendeledse onderwijzer. Zo kwam bij hem het idee op, om vanuit zijn bed, les te geven aan de kinderen van de buurt.

Sedert 1806 bestond er een kosteloze school voor meisjes in de Gentsestraat, de Mariaschool. Voor jongens bestond geen dergelijk onderwijs. Privéscholen bestonden wel, maar waren vrij duur en de afstand van het Kotje tot aan het centrum was een halfuur wandelen. Zo ontstond er op die wijk een klein schooltje, waar de leerkracht vanuit zijn bed de leerlingen uit de buurt onderwees.